

تحلیل استنادی مقالات

فصلنامه علمی - پژوهشی معرفت فلسفی (شماره‌های ۱ - ۳۰)

بهروز همایی* / راضیه سلیمانی** / ابراهیم افشار***

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی وضعیت استنادهای مقاله‌های فصلنامه معرفت فلسفی است. روش تحقیق در این پژوهش تحلیل استنادی است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار اکسل استفاده شده است. از ۱۷۷ مقاله بررسی شده ۱۷۴ مقاله تألیفی و ۳ مقاله ترجمه‌ای بوده و ۱۳۵ مقاله به صورت فردی، ۴۱ مقاله با دو مؤلف و ۱ مقاله با سه مؤلف بوده است. مجموع استنادهای ۳۰ شماره این نشریه ۳۸۴۶ استناد و میانگین آن برای هر مقاله ۲۱ استناد بوده است. طبق یافته‌های پژوهش، در بین منابع اطلاعاتی، کتاب‌ها با ۳۴۳۲ (۸۹/۲۳٪) استناد بیش از سایر منابع مورد استناد قرار گرفته و منابع با زبان عربی با ۱۸۲۷ (۴۷/۵۰٪) استناد بالاتر از منابع فارسی و لاتین بوده است. در بین نویسندگان، به آثار ملّاصدرا، ابن‌سینا، آیت‌الله مصباح، علامه طباطبائی و شهید مطهری بیشترین استناد صورت گرفته است. همچنین کتاب‌های *الشفاء*، *اسفار*، مجموعه آثار شهید مطهری، *الاشارات و التنبيهات* و مجموعه *مصنفات شیخ اشراق* پراستنادترین‌ها در میان کتاب‌های مورد استفاده بوده است.

کلیدواژه‌ها: تحلیل استنادی، معرفت فلسفی، استناد.

homaei.lib@gmail.com

* کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه تهران

** دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه قم

دریافت: ۹۰/۵/۹ - پذیرش: ۹۰/۷/۳

*** استادیار دانشگاه اصفهان

مقدمه

با پیدایش روش علمی تحلیل استنادی از یک سو و انتشار مستمر ابزارهای کتاب‌شناختی همانند نمایه استنادی علوم و نمایه استنادی علوم اجتماعی از سوی دیگر که کار شناسایی و گردآوری مقالات و منابع را راحت کرده، مسیر کشف و تشخیص رفتارهای استفاده از منابع هموار شده است و امروز تحلیل استنادی یکی از روش‌های پذیرفته شده در این گونه بررسی‌ها به شمار می‌آید.^۱

هر فعالیت علمی نیازمند آگاهی از فعالیت‌های مرتبط پیشین است، به عبارت دیگر تعمق در آثار دیگران و استفاده از اندیشه‌های پویا و ارتباط آنها با قلمرو فکری خود به گونه‌ای که جنبه‌های مختلف آن را بهتر و دقیق‌تر تحلیل کنیم و از این طریق به میراث فکری خود غنی‌تر و عمیق‌تر بیندیشیم، از جمله وظایفی است که هر محقق باید بر آن اهتمام ورزد. بر این اساس است که کارهای آینده بر پایه کارهای پیشین بنا می‌شود و کارهای گذشته به مدد کارهای جدید، کامل یا دست‌کم پالایش می‌شود. به عبارت دیگر، ریشه‌های نظری هر پژوهش تازه در سرزمین پژوهش‌های گذشته جای گرفته است.

مراجع مورد استناد در انتشارات علمی نشان‌دهنده منابع و خاستگاه اندیشه‌های گنجانده شده در آنها هستند؛ بدین معنا که توزیع مقالات مورد ارجاع برحسب مجرای انتشار، حوزه موضوعی و تاریخی تألیف مقاله، بازتاب شکل‌ها و جنبه‌های گوناگون علایق و منابع آن اجتماع علمی است. به باور کسلر، مراجع، منعکس‌کننده اظهارات فکری و ادعاهای ذهنی هستند که در یک انتشار علمی تولید و خلق شده‌اند.

بنابراین، یکی از فعالیت‌هایی که با استفاده از تحلیل استنادی صورت می‌گیرد، تعقیب یک اندیشه از طریق روگیری استنادها برای رسیدن به نخستین طرح فکر، یا بداعت در یک حوزه علمی و به قولی به منظور استفاده در تدوین تاریخ علوم است.^۲

در مطالعه استنادی که امروزه در بررسی روابط مفهومی نوشته‌ها مورد توجه است، رابطه میان مدرک استناددهنده و مدرک مورد استناد بررسی می‌شود و اگر روابط و قواعدی را که بر این رابطه حاکم است، کشف کنیم، دست به تحلیل استنادی زده‌ایم. تحلیل استنادی یکی از روش‌های کمی است که به ارزیابی متون علمی براساس شمارش استنادهای تعلق گرفته به آن متون می‌پردازد.^۳

در واقع، استناد ترسیم نقشه جاده‌ای است که نویسنده آن را پدید آورده و خوانندگان را و می‌دارد تا آن مسیر را بیمایند و به سرمنزل مقصود برسانند. دانشمندان با قدم نهادن و تکیه بر سکوی پیشینیان، پلکان دانش بشری را بنا می‌نهند و بالا می‌روند. طبیعت این حرکت را با دقت نظر و تحلیل پانویس‌ها و استنادات می‌توان مشاهده کرد. نمودار شدن یک مقاله در سیاهه مراجع یک سند، بازگوکننده این مطلب است که در ذهن نویسنده بین اثر وی و مقاله‌ای که به آن در فهرست ماخذ استناد کرده است ارتباطی وجود دارد و تجزیه و تحلیلی که درباره این ارتباط صورت می‌گیرد، مقوله‌ای به نام تحلیل استنادی را پدید می‌آورد.^۴

تحلیل استنادی کاربردهای فراوانی دارد. به باور گارفیلد (۱۹۷۹) تسهیل مراحل تحقیق و افزایش نتایج تحقیق با استفاده از تحلیل استنادی میسر است. او همچنین می‌گوید با استفاده از روش تحلیل استنادی می‌توان تاریخ علم را مطالعه کرد؛ چنان‌که رابطه فکری و علمی در میان تحقیقات قبلی را می‌توان از طریق تحلیل استنادی توصیف کرد.^۵

با تحلیل استنادی می‌توان دریافت که تحولات علمی چگونه صورت می‌گیرد و مسیر هر رشته علمی کدام است و الگوی واقعی کسب اطلاعات یا پخش یافته‌های علمی و فنی چگونه است. از این دو مورد، اطلاعاتی به دست می‌آید که شامل موارد زیر است:

اولاً، دانش پژوهان را با جامعه‌شناسی مبادله اطلاعات علمی آشنا می‌کند و آنها را قادر می‌سازد از دانش مکتوب، حداکثر بهره را ببرند.

ثانیاً، کتابداران را با مجموعه جامعه‌شناختی مبادله اطلاعات علمی آشنا کرده، آنها را قادر می‌سازد مجموعه‌ای را برای کتابخانه خود فراهم آورند که در تحولات علمی و فرهنگی جامعه، اثر بالارزشی داشته باشد.^۶

همچنین، تحلیل استنادی برای ارزیابی عملکرد و موفقیت پژوهش نیز مورد استفاده قرار گرفته است. این امر زمینه‌ساز بررسی رتبه‌بندی مجلات، گروه‌های آموزشی، دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی، و دانشمندان و محققان شده است. در این رویکرد، اصل این است که استنادها، حتی استنادهای منفی - که اثر استنادشونده را رد یا تصحیح می‌کنند - مقیاسی از تأثیر و نفوذ در علم‌اند. بنابراین، هرچه یک مقاله بیشتر مورد استناد قرار گیرد، به همان نسبت بیشتر در جامعه علمی شناخته می‌شود. در حقیقت، جامعه علمی مجموعه بزرگی از همکاران است که ارزش یک مقاله را به مدد استنادها تشخیص می‌دهند و تصمیمات این مجموعه داوران در مورد درست یا نادرست بودن تصمیماتشان را می‌توان با استفاده از نمایه‌های استنادی بررسی کرد.^۷

بیان مسئله

تحلیل استنادی، از روش‌های علمی و معتبر برای ارزشیابی مقالات یک نشریه به شمار می‌رود. پژوهش حاضر سعی دارد تا با این روش، مقالات فصلنامه معرفت فلسفی را از نخستین شماره ارزیابی کند تا الگوی رفتار علمی نویسندگان و وضعیت مقالات و میزان مشارکت علمی محققان را در تدوین مقالات به شیوه علمی تحلیل نماید. پدیدآورندگان مقالات به گونه‌های مختلف به منابع استناد می‌کنند و این منابع را می‌توان از لحاظ محمل، زبان، زمان و ... بررسی کرد. در این پژوهش، استنادهای مقالات فصلنامه معرفت فلسفی بررسی شده‌اند تا به این وسیله الگوی رفتار علمی پژوهشگران و محققان، روابط موجود میان متن مقالات و مآخذ آنها، و گرایش موضوعی نویسندگان در استفاده از منابع اطلاعاتی معین شود.

اهمیت پژوهش

استنادها به ردپاهای ثابتی شبیه‌اند که مسیر اکتشاف‌ها و تفکرات علمی را نمایان می‌کنند. هیچ مقاله‌ای بدون استناد به دانش پیشین خود، به تنهایی روی پا نمی‌ایستد. این امر در طول تاریخ همواره دیده می‌شود. دانشمندان با قدم نهادن و تکیه بر سکوی دانش پیشینیان، پلکان دانش بشری را بنا می‌نهند و بالا می‌روند. طبیعت این حرکت با دقت نظر و تحلیل پانویس‌ها و استنادها قابل مشاهده است. نمودار شدن یک مقاله در سیاهه مراجع یک سند، بازگوکننده این مطلب است که در ذهن نویسنده، بین اثر وی و مقاله‌ای که به آن در فهرست مآخذ استناد کرده است، ارتباطی وجود دارد. تجزیه و تحلیل‌هایی که درباره این ارتباطات صورت می‌گیرد، مقوله‌ای را به نام «تحلیل استنادی» پدید می‌آورد. با استفاده از «کتاب‌سنجی» و روش‌های مختلف آن می‌توان انبوه متون و منابع منتشرشده را براساس میزان استفاده رتبه‌بندی نمود، مجلات هسته (پر استفاده) را معرفی کرد و نویسندگان کلیدی (پرتولید) را شناساند و بدین وسیله، کمک‌های ارزشمندی به مجموعه‌سازان و جامعه استفاده‌کنندگان از کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی ارائه کرد؛ زیرا با شناخت و تهیه مجلات اصلی این حوزه، مجموعه‌سازان قادر خواهند بود با اشتراک تعداد کمتری از مجلات که کاربرد و مخاطبان بیشتری دارند، در بودجه کتابخانه صرفه‌جویی کنند و در عین حال، با تهیه منابع کمتر، فضای فیزیکی کمتری از کتابخانه را اشغال نمایند. استفاده‌کنندگان نیز با شناخت نویسندگان کلیدی حوزه‌های علمی خویش می‌توانند مطالعات خود را هدفمندتر

دنبال کنند و فارغ از مطالعه مطالب حاشیه‌ای و نامربوط، با صرف وقت و انرژی و هزینه کمتر، به مطالب ارزشمندتری در حوزه‌های علمی دست یابند. همچنین، می‌توان با استفاده از روش تحلیل استنادی - که یکی از روش‌های مهم کتاب‌سنجی است - تصویری از ساختار علم ترسیم کرد و بدین ترتیب، فراز و نشیب‌های ساختار علم را مطالعه و ظهور موضوعات علمی جدید را ردیابی کرد.^۸

هدف کلی پژوهش

هدف کلی پژوهش حاضر، تحلیل استنادی مقالات منتشر شده در فصلنامه معرفت فلسفی از شماره ۱ تا ۳۰ است.

اهداف فرعی پژوهش

۱. تعیین تعداد کل مقالات منتشر شده و تعیین مقاله‌های تألیفی و ترجمه‌ای؛
۲. تعیین تعداد کل استنادها و میانگین استنادها در هر مقاله؛
۳. تعیین وضعیت زبانی استنادها؛
۴. تعیین جنسیت نویسندگان مقالات؛
۵. تعیین میزان استناد به کتاب، نشریات ادواری، پایان‌نامه‌ها و سایر محمل‌های اطلاعات؛
۶. تعیین میزان مشارکت نویسندگان و مترجمان در اجرای تحقیقات گروهی؛
۷. تعیین پراستنادترین منابع مورد استناد نویسندگان مقالات؛
۸. تعیین پرکارترین نویسنده در میان نویسندگان مقالات.

پرسش‌های اصلی

۱. میزان مقاله‌های تألیفی و ترجمه‌ای و میانگین تعداد استنادهای مقالات چقدر است؟
۲. توزیع مؤلفان براساس جنسیت چگونه است؟
۳. توزیع مقالات براساس مؤلف فردی و گروهی چگونه است؟
۴. میزان استفاده از انواع منابع اطلاعاتی چگونه است؟
۵. میزان استنادهای مقالات مورد بررسی از نظر زبان چگونه است؟
۶. پراستنادترین نویسندگان منابع کدام‌اند؟
۷. پراستنادترین منابع کدام است؟
۸. پرکارترین نویسندگان مقالات کدام‌اند؟

روش و جامعه پژوهش

این پژوهش از نوع پیمایشی است. در این پژوهش با استفاده از روش تحلیل استنادی، تمام مقاله‌های منتشر شده از شماره ۱ تا ۳۰ در فصلنامه *معرفت فلسفی* تجزیه و تحلیل شده‌اند و برای این کار، تمام استنادهای مقالات در کانون بررسی قرار گرفته و با توجه به پرسش‌های مطرح شده، داده‌های موجود با استفاده از نرم افزار اکسل تجزیه و تحلیل گردیده‌اند.

تعاریف

تحلیل استنادی: یکی از روش‌های کتاب‌سنجی است که به ارزیابی متون علمی براساس شمارش استنادهای تعلق گرفته به آن متون می‌پردازد.^۹
استناد: منظور مآخذی هستند که نویسندگان در فهرست منابع و مآخذ آنها را منبع تألیف اثر معرفی کرده‌اند.

معرفی نشریه

معرفت فلسفی، فصلنامه علمی - پژوهشی درحوزه علوم فلسفی است که مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع آن را به چاپ می‌رساند. نخستین شماره آن در سال ۱۳۸۲ و تاکنون ۳۰ شماره از این نشریه منتشر شده است. در این پژوهش با استفاده از روش تحلیل استنادی، تمام مقاله‌های منتشر شده از شماره ۱ تا ۳۰ تجزیه و تحلیل شده‌اند.

محدودیت‌های پژوهش

- کامل نبودن اطلاعات کتاب‌شناختی در بسیاری از موارد؛
- وارد شدن اسامی مؤلفان به صورت‌های مختلف؛
- وارد شدن عناوین منابع به گونه‌های مختلف؛
- استناد به بخش‌هایی از کتاب‌ها و اشاره نکردن به اصل کتاب.

پیشینه پژوهش

در زمینه تحلیل استنادی در داخل و خارج از ایران تحقیقات بسیار گسترده‌ای انجام شده است که در این قسمت تنها به چند نمونه از این تحقیقات در تحلیل استنادی یک نشریه خاص، اشاره شده است.

پیشینه پژوهش در خارج

کاشکوفسکی،^{۱۰} کسی^{۱۱} و وایس^{۱۲} (۲۰۰۳) در تحقیقی به تحلیل استنادی ۶۲۹ عنوان از پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری ارائه شده به دانشگاه ایالت لوانا^{۱۳} بین سال‌های ۱۹۹۲-۱۹۹۳ میلادی پرداختند. محققان با طبقه‌بندی پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پنج دسته هنر و علوم انسانی، علوم زیستی، مهندسی، علوم ورزشی و علوم اجتماعی به تحلیل ۶۷۴۲ استناد به کار رفته پرداختند. یافته‌ها نشان داد که مجلات و تک‌نگاشت‌ها با ۶۳/۶٪ و ۲۳/۷٪ در صدر منابع مورد استناد قرار داشتند؛ ۸۵٪ از منابع مورد استناد در کتابخانه‌های دانشگاه موجود بودند. از نقاط جالب توجه یافته‌های این پژوهش آن بود که هیچ‌گونه منابع الکترونیکی به کار گرفته نشده بود.

تونتا^{۱۴} و اوموت^{۱۵} در دانشگاه هاستپ^{۱۶} (۲۰۰۴) ترکیه در پژوهشی استنادهای صد پایان‌نامه کارشناسی ارشد و دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی ارائه شده در فاصله سال‌های ۱۹۷۴ تا ۲۰۰۲ میلادی، را بررسی کردند. نتایج نشان داد که پایان‌نامه‌های دکتری ۲/۵ برابر پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد به منابع استناد کرده‌اند. تک‌نگاشت‌ها بیش از ۵۰٪ استنادها هستند و بعد از آن، نشریات ادواری ۴۲٪ استنادها هستند. اکثر استنادها تک نویسنده بودند و به اعتقاد محقق، با استفاده از یافته‌های این پژوهش می‌توان فهرستی از مجلات هسته این رشته را برای استفاده در کتابخانه معرفی کرد.

پیشینه پژوهش در داخل

حرری و نشاط^{۱۷} (۱۳۸۱) به منظور تحقق چهار هدف «تعیین نوع منابع مورد استناد و چگونگی توزیع آنها، تشخیص زبان غالب در مأخذ مورد استفاده مقالات، کشف رفتار استنادی نویسندگان مقالات مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۹» در تحقیقی با استفاده از روش تحلیل استنادی، ۱۷۹ مقاله تألیفی و ۲۴۶۲ استناد آنها را مورد ارزیابی قرار داده، دریافتند که متوسط استناد هر مقاله ۱۳/۷ بوده و سالانه ۸/۵ مقاله تألیفی در مجله درج شده است. یافته‌های آنها نشان داد که کتاب‌ها ۵۵٪ و مقالات ۳۷/۸٪ از استنادها هستند. لذا نویسندگان مقالات بیشتر، کتاب‌مدار بوده و یافته‌ها ۱۲/۶ سال نیم عمر برای کتاب‌ها، ۱۲ سال برای مقالات و ۶/۳ سال را برای پایان‌نامه‌ها نشان دادند.

محمدی و دادگر^{۱۸} (۱۳۸۶) با «تحلیل استنادی مقاله‌های منتشرشده در ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سال‌های ۱۳۷۶ - ۱۳۸۴» دریافتند که ۲۱۹ مقاله (۱۶۵ مقاله تألیفی و ۵۴ مقاله ترجمه‌ای) در طول سال‌های مورد مطالعه به چاپ رسیده است. میانگین تعداد مقاله‌ها برای هر شماره ۷/۳ گزارش شده است. از میان مقاله‌های منتشرشده در این مجله تعداد ۱۶۵ مورد یک نویسنده‌ای، ۲۹ مورد دونویسنده‌ای و ۳ مورد ۳ نویسنده‌ای بودند. مقطع تحصیلی نویسندگان ۷۴ مقاله، کارشناسی ارشد و ۶۳ مقاله دکتری بودند. ۱۷۴۸ استناد در این مقاله‌ها به کار رفته بود که میانگین ۱۱/۹ برای هر مقاله تعیین شد. در بین محمل‌های اطلاعاتی، مقاله‌ها قبل از کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها قرار گرفت و نشان داد که محققان این حوزه بیشتر مقاله‌محورند. منابع زبان انگلیسی در استنادها با اندکی اختلاف، بالاتر از زبان فارسی قرار گرفت. تعیین نیم‌عمر داده‌ها نشان داد که کتاب‌های لاتین با ۱۴ سال و ۲ ماه و منابع اینترنتی با ۴ سال و ۵ ماه بیشترین و کم‌ترین نیم‌عمر را دارند. به *دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی* در بین کتاب‌ها و عباس حری و محمدحسین دیانی در بین پدیدآورندگان، دیانی و فتاحی در بخش مقاله‌ها و عصاره در بخش پایان‌نامه‌ها بیش از همه استناد شده بود. فصلنامه *کتابداری و اطلاع‌رسانی* با فصلنامه *کتاب* در کنار ۳ مجله دیگر به عنوان مجلات هسته این رشته در فارسی انتخاب شدند.

کریمی و سلیمانی (۱۳۸۷) با «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم حدیث» دریافتند که از ۱۹۰ مقاله بررسی شده این نشریه ۱۸۱ مقاله تألیفی و ۹ مقاله ترجمه‌ای بودند و از مجموعه مقالات این نشریه ۱۲۳۶۷ استناد استخراج و تحلیل شد. میانگین استنادها برای هر مقاله ۹/۵ استناد و بالاترین میزان استناد، مربوط به کتاب‌ها (به میزان ۹۲ درصد) بوده و ۸۲/۷ درصد از استنادها به زبان عربی بوده است. همچنین، علم حدیث بیشترین ارتباط موضوعی را به ترتیب، با موضوعات فقه، سرگذشت‌نامه، علم الرجال، تفاسیر و علوم قرآنی دارد. مواردی دیگر مانند پراستنادترین عناوین، نویسندگان، محققان، تلخیص‌کننده‌ها، مترجمان در دو بخش زنان و مردان بررسی شده است. میزان مشارکت نویسندگان و مترجمان، و فعال‌ترین نویسندگان و مترجمان نیز در کانون بررسی قرار گرفته است.

دادگر و کریمی و عبادالله^{۱۹} (۱۳۸۸) با «تحلیل استنادی مقالات ۳۰ شماره از فصلنامه پژوهش‌های فلسفی - کلامی» منتشره بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۷ دریافتند که در ۳۰ شماره این مجله، ۱۸۰ مقاله تألیفی و ترجمه‌ای به چاپ رسیده است که میانگین ۶ مقاله برای هر شماره به دست آمد. از ۱۶۴ نفر نویسنده مقالات تألیفی، ۱۵۴ نفر نویسنده مرد و

۱۰ نفر نویسنده زن بودند. فقط ۷ عنوان مقاله حاصل کار گروهی بود و مابقی دارای نویسنده‌ای واحد بودند. یافته‌ها نشان داد که اکثر نویسندگان مقالات این فصلنامه عضو هیئت علمی و فقط ۲۷ نفر غیر عضو هیئت علمی بودند. همچنین یافته‌ها نشان داد که در بین کتاب‌ها، به ترتیب قرآن، اشارات و تنبیها، المیزان، اسفار اربعه، بحارالانوار، نهج البلاغه و در بین نویسندگان مآخذرا، ابن‌سینا، طباطبائی، امام خمینی^ع و علامه مجلسی بیشترین استناد را دارند. طبق یافته‌های پژوهش در بین محمل‌های اطلاعاتی، به کتاب‌ها بیشتر از سایر منابع اطلاعاتی استناد شده است. همچنین یافته‌ها نشان داد علاوه بر موضوع فلسفه، بیشترین موضوعات مورد استناد، حدیث، تفسیر و فقه بوده است. منابع زبان عربی با ۱۳۵۹ استناد، بالاتر از زبان فارسی و انگلیسی قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

با بررسی شماره‌های ۱ تا ۳۰ نشریه معرفت فلسفی علاوه بر مقالات موجود در هر شماره، مباحث دیگری نیز با عنوان میزگرد منتشر شده و مجموع مقالات و میزگردهای این نشریه از شماره ۱ تا ۳۰، ۱۸۸ مورد بوده است. فراوانی مباحث هر شماره به تفکیک در جدول شماره ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱: تعداد مقالات و میزگردهای هر شماره نشریه

شماره	مقالات	میزگرد	شماره	مقالات	میزگرد
شماره ۱-۲	۸	۲	شماره ۱۷	۷	-
شماره ۳	۵	۱	شماره ۱۸	۷	-
شماره ۴	۵	۱	شماره ۱۹	۷	-
شماره ۵	۴	۱	شماره ۲۰	۷	-
شماره ۶	۶	۱	شماره ۲۱	۷	-
شماره ۷	۵	-	شماره ۲۲	۷	-
شماره ۸	۵	۱	شماره ۲۳	۷	-
شماره ۹	۵	۱	شماره ۲۴	۷	-
شماره ۱۰	۴	-	شماره ۲۵	۷	-
شماره ۱۱	۴	۱	شماره ۲۶	۷	-
شماره ۱۲	۵	-	شماره ۲۷	۷	-
شماره ۱۳	۴	-	شماره ۲۸	۷	-
شماره ۱۴	۶	۱	شماره ۲۹	۷	-
شماره ۱۵	۶	۱	شماره ۳۰	۷	-
شماره ۱۶	۷	-			

در پاسخ به سؤال دوم در زمینه جنسیت مؤلفان، از ۱۷۷ مقاله، ۱۷۲ مقاله تألیف مردان و ۵ مقاله با مشارکت زنان تألیف شده است.

در پاسخ به پرسش سوم در زمینه تعداد مقالات فردی و گروهی، از ۱۷۷ مقاله، ۱۳۵ مقاله دارای یک نویسنده و ۴۲ (۲۳/۷۲٪) مقاله دارای دو نویسنده و تنها یک مقاله دارای سه نویسنده بوده است؛ به نظر می‌رسد نویسندگان این مجله هم مانند مجلات دیگر، تمایل چندانی برای کارهای گروهی و مشارکتی ندارند. سؤال‌های چهارم و پنجم درباره میزان استفاده از انواع منابع اطلاعاتی و نوع زبان آنهاست که در جدول ۲ نمایش داده شده است.

جدول ۱: فراوانی انواع منابع و تعداد استناد به آنها

نوع منبع	فارسی		عربی		زبان‌های دیگر		جمع کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کتاب	۱۳۴۶	۳۴/۹۹	۱۷۸۹	۴۶/۵۱	۲۹۷	۷/۷۲	۳۴۳۲	۸۹/۲۳
نشریه	۱۳۰	۳/۳۸	-	۰	۵۸	۱/۵۰	۱۸۸	۴/۸۸
پایان‌نامه	۱۸	۰/۴۶	-	۰	۱	۰/۰۲	۱۹	۰/۴۹
منابع الکترونیکی و اینترنت	۸	۰/۲	۱۳	۰/۳۳	۱۱	۰/۲۸	۳۲	۰/۸۳
مجموعه مقالات	۱۵	۰/۳۹	۱	۰/۰۲	۷۲	۱/۸۷	۸۸	۲/۲۸
منابع مرجع	۱۶	۰/۴۱	۲۴	۰/۶۲	۴۷	۱/۲۲	۸۷	۲/۲۶
جمع	۱۵۳۳	۳۹/۸۵	۱۸۲۷	۴۷/۵۰	۴۸۶	۱۲/۶۳	۳۸۴۶	۱۰۰

براساس داده‌های جدول شماره ۲، کتاب‌ها در بین سایر منابع اطلاعاتی ۸۹/۲۳٪ از استنادها و در رتبه اول قرار گرفته است؛ این میزان درصد حاکی از کتاب‌محور بودن نویسندگان مقالات فصلنامه معرفت فلسفی است. بعد از کتاب‌ها نشریات با ۴/۸۸٪ استنادها رتبه دوم را دارند و پایان‌نامه‌ها، منابع الکترونیکی و اینترنت، مجموعه مقالات و منابع مرجع کمترین درصد استناد را دارند.

مطابق با داده‌های جدول شماره ۲، از مجموع ۳۸۴۶ استناد به کار رفته، ۱۵۳۳ مورد (۳۹/۸۵٪) به زبان فارسی، ۱۸۲۷ مورد (۴۷/۵۰٪) به زبان عربی و ۴۸۶ مورد (۱۲/۶۳٪) به زبان‌های دیگر می‌باشد که نشان‌دهنده مراجعه بیشتر به منابع فارسی و عربی در مقالات این فصلنامه است.

در پاسخ به سؤال ۶، با استفاده از جدول ۳، نویسندگان پراستناد مشخص شده است که براساس یافته‌های این جدول پراستنادترین نویسنده صدرالدین شیرازی با ۳۰۶ استناد بوده

است. نویسندگان پراستناد دیگر به ترتیب عبارت‌اند از: ابن‌سینا (۲۴۵)، علامه طباطبائی (۱۰۰ استناد) آیت‌الله مصباح (۱۰۰ استناد)، شهید مطهری (۹۳ استناد) و ...

جدول ۲: پراستنادترین پدیدآوران در منابع کتابی مقالات مورد بررسی

ردیف	پدیدآور	تعداد استنادها
۱	صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم	۳۰۶
۲	ابن‌سینا، حسین بن عبدالله	۲۴۵
۳	طباطبائی، سیدمحمدحسین	۱۰۰
۴	مصباح، محمد تقی	۱۰۰
۵	مطهری، مرتضی	۹۳
۶	سهروردی، شهاب‌الدین	۷۸
۷	نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد	۷۱
۸	حلی، حسن بن یوسف	۵۳
۹	سبزواری، ملا هادی	۵۳
۱۰	حسین زاده، محمد	۵۱
۱۱	فخررازی، محمد بن عمر	۴۹
۱۲	فارابی، محمد بن محمد	۴۳
۱۳	جوادی آملی، عبدالله	۴۲
۱۴	غزالی، محمد بن محمد	۲۸
۱۵	قطب‌الدین شیرازی، محمود بن مسعود	۲۷
۱۶	قطب‌الدین رازی، محمد بن محمد	۲۶
۱۷	حسن زاده آملی، حسن	۲۵
۱۸	بهمنیار بن مرزبان	۲۱
۱۹	عبودیت، عبدالرسول	۲۰
۲۰	مجلسی، محمدباقر	۱۹

همچنین در میان نویسندگان منابع لاتین، ارسطو با ۴۵ مورد استناد به عنوان پراستنادترین نویسنده در صدر قرار گرفته که در جدول ۳ نمایش داده شده است.

جدول ۳: پراستنادترین نویسندگان منابع لاتین در مقالات مورد بررسی

ردیف	پدیدآور	تعداد استناد
۱	ارسطو	۴۵
۲	کانت، ایمانوئل	۳۶
۳	کاپلستون، فردریک	۳۵
۴	پوپر، کارل	۲۱
۵	افلاطون	۱۵
۶	راسل، برتراند	۱۴
۷	دکارت، رنه	۱۱
۸	رالز، جان	۱۱
۹	هایدگر، مارتین	۱۱
۱۰	استیسن، والترترنس	۱۰

جدول ۵ پر استنادترین مترجمان را در مقالات مورد بررسی نشان می‌دهد که در این میان محمدحسن لطفی به عنوان پر استنادترین مترجم با ۲۱ مورد استناد در رتبه اول قرار گرفته است.

جدول ۵: پر استنادترین مترجمان در مقالات مورد بررسی

ردیف	پدیدآور	تعداد استناد
۱	لطفی، محمدحسن	۲۱
۲	مجتبوی، امیر جلال الدین	۲۰
۳	آرام، احمد	۱۷
۴	حداد عادل، غلامعلی	۱۵
۵	بزرگمهر، منوچهر	۱۳
۶	خرمشاهی، بهاء الدین	۱۳
۷	فولادوند، عزت الله	۱۳
۸	مهدوی، یحیی	۱۳
۹	سعادت، اسماعیل	۱۱
۱۰	صانعی دره بیدی، منوچهر	۹

در پاسخ به سؤال ۷ درباره پر استنادترین منابع، چنان‌که در جدول ۶ نشان داده شده است، *الشفاء* با ۹۵ مورد استناد، پر استنادترین کتاب در مقالات مورد بررسی است. کتاب‌های پر استناد دیگر عبارت‌اند از *اسفار* (۹۰ استناد)، *مجموعه آثار شهید مطهری* (۶۰ استناد)، *الاشارات و التنبيهات* (۵۸ استناد)، *مجموعه مصنفات شیخ اشراق* (۵۳ استناد) و... که نشان دهنده مراجعه نویسندگان مقالات به کتب مرجع فلسفی برای نگارش مقالات می‌باشد.

جدول ۶: پر استنادترین کتب فارسی و عربی در مقالات مورد بررسی

ردیف	عنوان کتاب	تعداد استناد
۱	الشفاء	۹۵
۲	الحکمة المتعالیة فی الاسفار العقلیة الاربعة	۹۰
۳	مجموعه آثار شهید مطهری	۶۰
۴	الاشارات و التنبيهات مع الشرح	۵۸
۵	مجموعه مصنفات شیخ اشراق	۵۳
۶	نهاية الحکمة	۵۲
۷	شرح المنظومه	۴۱
۸	آموزش فلسفه	۴۰
۹	الشواهد الربوبیه	۳۹
۱۰	تاریخ فلسفه	۳۳
۱۱	شرح حکمه الاشراق	۳۲
۱۲	المبدأ و المعاد	۲۹
۱۳	اساس الاقتباس	۲۶
۱۴	تعلیقه علی نهاية الحکمة	۲۶
۱۵	التعلیقات	۲۲
۱۶	التحصیل	۲۱
۱۷	المباحث المشرقیه	۲۱

۲۱	النجاه	۱۸
۱۹	المنطقيات	۱۹
۱۷	الميزان	۲۰
۱۷	بحار الانوار	۲۱
۱۷	مفاتيح الغيب	۲۲

در بین کتب لاتین نیز براساس جدول ۷، به کتاب «*Routledge Encyclopedia of Philosophy*» بیشتر از دیگر کتاب‌ها رجوع شده است. تعداد کم استناد به منابع لاتین عللی دارد؛ از جمله ناآشنایی با زبان انگلیسی و زبان‌های لاتین، و مرتبط نبودن محتوای کتب لاتین با علوم اسلامی. با این حال، نیاز به مراجعه بیشتر به منابع با زبان‌های لاتین برای پژوهش‌های روزآمدتر و غنی‌تر احساس می‌شود.

جدول ۷: پر استنادترین کتب لاتین در مقالات مورد بررسی

ردیف	عنوان کتاب	تعداد استناد
۱	Routledge Encyclopedia of Philosophy	۲۴
۲	Critique of pure reason	۱۰
۳	The Encyclopedia of Philosophy	۹
۴	Political Theory: An Introduction	۸
۵	Rights	۷
۶	Encyclopedia of Ethics	۶

در بین نشریات فارسی مقالات مورد بررسی، **معرفت فلسفی** با ۴۰ استناد، بیشترین استناد را در بین نشریات دیگر داشته است و نشریات **ارغنون** (۱۲ استناد)، **معرفت** (۹ استناد)، **ذهن** (۸ استناد)، و **قیسات** (۷ استناد) جزء نشریات پر استناد بوده‌اند. رتبه‌بندی نشریات در جدول ۸ به تفصیل نمایش داده شده است که بیانگر مراجعه اندک نویسندگان مقالات نشریه **معرفت فلسفی** به سایر نشریات و مقالات می‌باشد. با توجه به آمار ارائه شده، می‌توان **معرفت فلسفی** را یک نشریه هسته در حوزه فلسفه معرفی کرد.

جدول ۸: پر استنادترین نشریات فارسی در مقالات مورد بررسی

ردیف	عنوان نشریه	تعداد استناد
۱	معرفت فلسفی	۴۰
۲	ارغنون	۱۲
۳	ماهنامه معرفت	۹
۴	ذهن	۸
۵	قیسات	۷
۶	مقالات و بررسی‌ها	۴
۷	خردنامه صدرا	۳

۳	نامه حکمت	۸
۲	آینه معرفت	۹
۲	پژوهش‌های اصولی	۱۰
۲	کیهان اندیشه	۱۱
۲	مطالعات و پژوهش‌ها	۱۲

همچنین در بین نشریات لاتین نشریه *Nous* با ۴ استناد بیشترین استناد را در بین نشریات دیگر در مقالات مورد بررسی داشته است. جدول ۹ پراستنادترین نشریات لاتین مورد استناد را نمایش می‌دهد.

جدول ۹: پراستنادترین نشریات لاتین در مقالات مورد بررسی

ردیف	عنوان نشریه	تعداد استناد
۱	Nous	۴
۲	American economic review	۳
۳	Mind	۳
۴	Philosophical Review	۳
۵	Analysis	۲

در پاسخ به پرسش هشتم دربارهٔ پرکارترین نویسندگان مقالات فصلنامه *معرفت فلسفی*، همان‌طور که در جدول ۱۰ نمایش داده شده است، محمد حسین زاده با ۱۵ مقاله، بیشترین تعداد مقاله را در بین نویسندگان مقالات داراست و عسکری سلیمانی امیری و رحیم قربانی نیز با ۹ مقاله در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۱۰: پرکارترین نویسندگان مقالات مورد بررسی

ردیف	پدیدآور	تعداد مقالات
۱	حسین زاده، محمد	۱۵
۲	سلیمانی امیری، عسکری	۹
۳	قربانی، رحیم	۹
۴	عبدی، حسن	۷
۵	تویان، سید محمود	۷
۶	افضلی، جمعه خان	۵
۷	رضایی، رحمت الله	۵
۸	صادقی، رضا	۵
۹	عبودیت، عبدالرسول	۵
۱۰	فناهی اشکوری، محمد	۵
۱۱	رضایی، مرتضی	۴
۱۲	عشاقی، حسین	۴

نتیجه‌گیری

بررسی مقالات فصلنامه معرفت فلسفی نشان می‌دهد که در ۳۰ شماره این مجله از ۱۷۷ مقاله ۹۸/۳٪ تألیفی و ۱/۷٪ ترجمه‌ای بوده است. با توجه به مبحث مهم و ضروری بومی‌سازی علوم انسانی و از طرفی ترجمه‌زدگی در بسیاری از حوزه‌های علمی، آمارها نشان می‌دهد که در حوزه فلسفی درصد بسیار قابل توجهی به پژوهش‌های تألیفی و نه صرف ترجمه پرداخته‌اند.

درباره جنسیت مؤلفان، از ۱۷۷ مقاله، ۱۷۲ مقاله تألیف مردان و ۵ مقاله با مشارکت زنان تألیف شده است.

بررسی مقالات فصل‌نامه در زمینه تعداد فردی و گروهی بودن پژوهش نشان داد از مجموع مقاله‌های نشریه، ۷۶/۲۷٪ مقاله دارای یک نویسنده و ۲۳/۷۲٪ مقاله دارای دو نویسنده و تنها یک مقاله دارای سه نویسنده بوده است. امروزه نتایج تحقیقات علمی نشان داده است که پژوهش‌های گروهی، از دقت، جامع‌نگری و سرعت بیشتری برخوردار است، اما آمارهای به دست آمده از نشریه بیانگر این مطلب است که نویسندگان مقالات این مجله هم مانند بسیاری از مجلات دیگر، تمایل چندانی برای کارهای گروهی و مشارکتی ندارند. بررسی میزان استفاده و استناد به انواع منابع اطلاعاتی و نوع زبان آن، نشان می‌دهد که کتاب، در بین سایر منابع اطلاعاتی (نشریات، پایان‌نامه و...) ۸۹/۲۳٪ از استنادها را دارد و در رتبه اول قرار گرفته است. این میزان درصد استناد به کتاب، حاکی از کتاب‌محور بودن نویسندگان مقالات فصلنامه معرفت فلسفی است. بعد از کتاب‌ها نشریات با ۴/۸۸٪ استنادها رتبه دوم و پایان‌نامه‌ها، منابع الکترونیکی و اینترنت، مجموعه مقالات و منابع مرجع کمترین درصد استفاده و استناد را دارند. گفتنی است با آنکه کتاب منبعی در دسترس همگان و سهل‌الوصول است، در پژوهش‌های امروزی، نباید از منابعی چون نشریات و منابع الکترونیکی غافل ماند. این‌گونه منابع به دلیل سرعت بیشتری که در روزآمدی اطلاعات در چرخه انتشار دارند، می‌توانند منبعی مفید و اصلی برای استناد پژوهش‌ها باشند.

با بررسی استنادها از بعد زبان، از مجموع ۳۸۴۶ استناد به کار رفته، ۳۹/۸۵٪ مورد از استنادها به زبان فارسی، ۴۷/۵۰٪ مورد از استنادها به زبان عربی و ۱۲/۶۳٪ مورد از استناد

به زبان‌های دیگر است و نشان می‌دهد بیشتر به منابع عربی و فارسی در مقالات این فصلنامه رجوع شده است.

همچنین دربارهٔ پرستندترین نویسندگان، همان‌طور که یافته‌ها نشان می‌دهد، صدرالدین شیرازی، ابن سینا، علامه طباطبائی، آیت‌الله مصباح، و شهید مطهری در فهرست نویسندگان پرستند قرار گرفته‌اند. در بین نویسندگان منابع لاتین نیز ارسطو پرستندترین نویسنده شناخته شد. همچنین محمدحسن لطفی بیشترین استناد را در بین مترجمان داشته است. در پاسخ به پرسش ۷ دربارهٔ پرستندترین منابع، از که یافته‌ها برمی‌آید کتاب‌های الشفاء، اسفار، مجموعه شهید مطهری، الاشارات و التنبیها، و مجموعه مصنفات شیخ اشراق جزء پرستندترین کتاب‌ها بوده‌اند و در بین کتب لاتین نیز کتاب *Routledge Encyclopedia of Philosophy* بیشترین استناد را به خود اختصاص داده است؛ تعداد کم استناد به منابع لاتین می‌تواند عللی داشته باشد؛ از جمله ناآشنایی با زبان انگلیسی و زبان‌های لاتین، و مرتبط نبودن محتوای کتب لاتین با علوم اسلامی. اما با این حال نیاز به مراجعه بیشتر به منابع زبانهای لاتین برای پژوهش‌های روزآمد و غنی‌تر احساس می‌شود. در بین نشریات نیز معرفت فلسفی، ارغنون، معرفت، ذهن و قیاسات جزو نشریات پرستند بوده‌اند. این نشریات می‌توانند به عنوان مجلات هسته در حوزه فلسفه معرفی شوند. در بین نشریات لاتین نیز نشریه *Nous* بیشترین استناد را دارد. در بین نویسندگان مقالات فصلنامه معرفت فلسفی، محمد حسین زاده با ۱۵ مقاله، بیشترین تعداد مقاله را داراست و عسکری سلیمانی امیری و رحیم قربانی نیز با ۹ مقاله در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

پیشنهادها

به دلیل ناقص بودن اطلاعات کتاب‌شناختی در بخش منابع اکثر مقالات، پیشنهاد می‌شود که نویسندگان مقالات اهتمام بیشتری به رعایت استانداردها و قوانین موجود در زمینه اطلاعات کتاب‌شناختی منابع و ماخذ داشته باشند؛ همچنین ویراستاران نشریه با دقت بیشتری استنادات برون‌متنی را ویرایش کنند. در این زمینه می‌توان با یک ویراستار ماهر استنادی نیز همکاری نمود.

با توجه به اینکه بیشتر منابع مورد استناد نویسندگان مقالات، کتاب‌ها بوده است (حدود ۹۰ درصد) و توجه کمتری به سایر منابع اطلاعاتی گردیده است پیشنهاد می‌شود عنایت بیشتری به استفاده از سایر منابع اطلاعاتی بخصوص نشریات و پایان‌نامه‌ها گردد؛ چراکه این‌گونه منابع از بُعد اطلاعاتی به روزتر می‌باشند.

با توجه به رواج منابع الکترونیکی و اینترنتی در حوزه‌های مختلف علمی و استفاده اندک نویسندگان مقالات از این منابع، پیشنهاد می‌شود دوره‌های سواد اطلاعاتی برای ارتقای سطح آشنایی طلاب و پژوهشگران با این نوع منابع برگزار گردد و نویسندگان نیز در نگارش مقالات توجه بیشتری به این نوع منابع داشته باشند.

پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت و مزایای تحلیل استنادی نشریات مختلف، نشریه معرفت فلسفی در راستای اهداف مورد نظر خود، پیشنهادهایی را به نشریات مختلف حوزه‌ها و مراکز اسلامی برای تحلیل استنادی شماره‌های گوناگون آن نشریات ارائه دهد و متولی این امر شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پی‌نوشت‌ها

۱ محمدعلی کریمیان مزیدی و محمد اشرافی، «تحلیل استنادی مقالات سه نشریه علوم کشاورزی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، دانش کشاورزی دانشگاه تبریز و تحقیقات کشاورزی»، *فصلنامه کتاب*، ش ۶۹، ص ۵۲.

۲ عباس حری، «تحلیل استنادی و شباهتهای آن با علم الحدیث»، *نشر دانش*، ش ۲۰، ص ۱۳.

۳ فریده عصاره، «تحلیل استنادی»، *فصلنامه کتاب*، ش ۳۵، ص ۱۰.

۴ نوشین فروزانی، «تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته مهندسی معدن دانشکده فنی دانشگاه تهران از سال ۱۳۷۰ - ۱۳۷۹»، *کتابداری*، ش ۴۰، ص ۱۰۷.

۵ فریده عصاره، «تحلیل استنادی»، *فصلنامه کتاب*، ش ۳۵، ص ۱۱.

۶ رک: محمدحسین دیانی، «کتابسنجی» در: مجموعه مباحث بنیانی در کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران: ده مقاله.

۷ رضا کریمی و راضیه سلیمانی، «تحلیل استنادی فصلنامه علوم حدیث». *علوم حدیث*، ش ۴۹ - ۵۰، ص ۴۱۰.

۸ فریده عصاره، «کتابسنجی»، *علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران*، ش ۱۵، ص ۶۶.

۹ رک: پوری سلطانی و فروردین راستین، *دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*.

10. Kushkowski.

11. Kathy.

12. Wiese.

13. Iowa state university.

14. yasar tonta.

15. Umut.

16. Hacettepe university.

۱۷ عباس حری و نرگس نشاط، «بررسی رفتار استنادی نویسندگان مقاله‌های مندرج در مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۹»، *روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران*، ش ۶۵، ص ۱-۲.

۱۸ مهدی محمدی و امیر متقی دادگر، «تحلیل استنادی مقالات منتشرشده در ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سال‌های ۱۳۷۶ - ۱۳۸۴»، *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ش ۳۸، ص ۷.

۱۹ امیر متقی دادگر و رضا کریمی و جعفر عبدالله عموقین، «تحلیل استنادی مقالات ۳۰ شماره از فصلنامه پژوهش‌های فلسفی کلامی منتشره بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۷»، *پژوهش‌های فلسفی کلامی*، ش ۴۱، ص ۲۸۷.

منابع

- حری، عباس، «تحلیل استنادی و شباهت‌های آن با علم الحدیث»، نشر دانش، ش ۲۰، بهمن و اسفند ۱۳۶۲، ص ۱۱-۱۷.
- حری، عباس و نرگس نشاط، «بررسی رفتار استنادی نویسندگان مقاله‌های مندرج در مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۹»، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، ش ۶۵، پاییز و زمستان ۱۳۸۱، ص ۱-۳۳.
- دیانی، محمدحسین، کتابسنجی، در: مجموعه مباحث بنیانی در کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران: ده مقاله، مشهد، کتابخانه رایانه‌ای، ۱۳۷۹.
- سلطانی، پوری و فروردین راستین، دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۸۱.
- عصاره، فریده، «کتابسنجی»، مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران، ش ۱۵، پاییز و زمستان ۱۳۷۶، ص ۶۳-۷۴.
- ، «تحلیل استنادی»، فصلنامه کتاب، ش ۳۵، پاییز و زمستان ۱۳۷۷، ص ۸-۳۴.
- فروزانی، نوشین، «تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته مهندسی معدن دانشکده فنی دانشگاه تهران از سال ۱۳۷۰ - ۱۳۷۹»، کتابداری، ش ۴۰، بهار ۱۳۸۲، ص ۱۰۳-۱۲۲.
- کریمی، رضا و راضیه سلیمانی، «تحلیل استنادی فصلنامه علوم حدیث»، علوم حدیث، ش ۴۹-۵۰، زمستان ۱۳۸۷، ص ۴۰۰-۴۲۳.
- کریمیان مزیدی، محمدعلی و محمد اشرافی، «تحلیل استنادی مقالات سه نشریه علوم کشاورزی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، دانش کشاورزی دانشگاه تبریز و تحقیقات کشاورزی»، فصلنامه کتاب، ش ۶۹، بهار ۱۳۸۶، ص ۵۱-۶۸.
- متقی دادگر، امیر، رضا کریمی، و جعفر عبداللہ عموقین، «تحلیل استنادی مقالات ۳۰ شماره از فصلنامه پژوهش‌های فلسفی کلامی منتشره بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۷»، پژوهش‌های فلسفی کلامی، ش ۴۱، پاییز ۱۳۸۸، ص ۲۸۷-۳۱۴.
- محمدی، مهدی و امیر متقی دادگر، «تحلیل استنادی مقالات منتشرشده در ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سال‌های ۱۳۷۶ - ۱۳۸۴»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۳۸، تابستان ۱۳۸۶، ص ۷-۳۶.
- Kushkowsk, Jeffrey D.;parsons, Kathy A and Wiese, William H. Master's and doctoral thesis citations: Analysis and trend of a longitudinal study. *Libraries and the academy*, 2003, v.3 , N. 3, p. 459-470.
- Tonta, Yasar and Al, Umut(2004). Scatter and obsolescence of journal cited in dissertation of librarianship: the case of Hacettepe University. {online}, available at: www.yunus.hacettepe.edu.tr